

การปฏิรูปการศึกษาไทย

โดย

ศาสตราจารย์ ดร.เกษม วัฒนชัย
องคมนตรี

379.593 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ส 691 ก การปฏิรูปการศึกษาไทย./ ศ. ดร.เกษม
วัฒนชัย- กรุงเทพฯ : 2545 .

64 หน้า

ISBN : 974-241-392-4

1. การปฏิรูปการศึกษา
2. เกשמ วัฒนชัย.
3. ชื่อเรื่อง

การปฏิรูปการศึกษาไทย

โดย ศาสตราจารย์ ดร. เกשמ วัฒนชัย องคมนตรี

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 87/2545

พิมพ์ครั้งที่ 1 มีนาคม 2545

จำนวนพิมพ์ 5,000 เล่ม

พิมพ์เผยแพร่โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ถนนสุขุขทัย เขตดุสิต กทม.10300

โทร. 0 2668-7123-4 ต่อ 1316

โทรสาร 0 2243-2768

Web site : <http://www.onec.go.th>

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ 21 เซ็นจูรี่ จำกัด

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
การปฏิรูปการศึกษาไทย 2542 – 2545	1
กระบวนการเรียนรู้	10
การปฏิรูปการศึกษา : ผู้เรียนได้อะไร	16
อาชีวศึกษาไทย : การสร้างงานในมิติใหม่	27
เอกภาพการอุดมศึกษาไทย 2545	30
การปฏิรูปการศึกษาคืออนาคตของชาติ	38
บรรณานุกรม	56
คณะผู้จัดทำ	58

ดำนำ

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ทำให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องพัฒนาคน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่สังคมประเทศชาติ การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการสร้างชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้จัดทำเอกสารนี้ขึ้น โดยรวบรวมเอกสารประกอบการบรรยายบทความต่างๆ ของ ท่านองคมนตรี ศ. ดร. เกษม วัฒนชัย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นที่ต้องปฏิรูปการศึกษา ทั้งในทุกระดับและประเภทการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ให้คนไทยเกิดการเรียนรู้ตลอดเวลา สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันกับประเทศอื่นได้ โดยทุกคนต้องร่วมมือกันผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษามีผลตามเจตนารมณ์ที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

สำนักงานฯ ขอขอบพระคุณท่านองคมนตรีเป็นอย่างสูง
และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เนื้อหาสาระของเอกสารฉบับนี้จะเป็น
ประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป

(นายรุ่ง แก้วแดง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ศาสตราจารย์ ดร.เกษม วัฒนชัย

- องคมนตรี
- อดีต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
- อดีต ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
- อดีต อธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

“การปฏิรูประบบการศึกษามีใช้กำลังเกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น หากแต่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก เพราะประเทศต่างๆ ล้วนตระหนักดีว่าความเข้มแข็ง และความมั่นคงของประเทศมาจากการพัฒนาศักยภาพคนในชาติ และจะพัฒนาคนต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ครอบคลุม เข้มแข็ง มีคุณภาพ และโดยประชาชนมีส่วนร่วม”

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 87/2545

ISBN : 974-241-392-4

การปฏิรูปการศึกษาไทย

2542 - 2545

ความรู้และเทคโนโลยี

มนุษย์สร้างความรู้จากประสบการณ์ตรง และจากการลองถูกลองผิด ทั้งนี้ โดยปัจเจกบุคคล โดยกลุ่ม หรือโดยชุมชนจนเกิดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งฝ่ายตะวันตกและ ฝ่ายตะวันออก

ต่อมา มนุษย์ได้นำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์วิจัยปรากฏการณ์ หรือประสบการณ์ หรือพื้นความรู้เดิมจนเกิดเป็นศาสตร์สาขาต่าง ๆ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทางตะวันตกได้รับการพิสูจน์วิจัยจนกลายเป็นศาสตร์สากล แพร่หลายและยอมรับกันทั่วไป หากชาวตะวันออกจะได้นำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นฝ่ายตนบ้าง ก็เชื่อว่าจะเกิดศาสตร์ความรู้เชิงสากลได้เช่นเดียวกัน ดังที่ได้กระทำมาบ้างแล้วในบางประเทศ

มนุษย์นำความรู้มาใช้งาน เทคโนโลยีคือวิธีหรือรูปแบบของการประยุกต์ความรู้ เพื่อนำมาทำงานให้มนุษย์

หากต้องการจะเพิ่มพูนความรู้ใหม่ในสังคม สังคมนั้นก็ต้องจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้ “ทุนความรู้” มีมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อทุนความรู้มีมาก โอกาสที่คนในสังคม คนในชาตินั้นจะสร้าง “ความรู้ใหม่” ก็มีมากขึ้นตามไปด้วย

ส่วนการสร้างเทคโนโลยีต้องอาศัยฐานความรู้ที่มากและรอบด้าน รวมทั้งต้องทำให้คนในสังคม “คิดเป็น” คือมีจินตนาการและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เมื่อเป็นเช่นนี้จะทำให้คนในสังคมยิ่งรู้วิธีประยุกต์ความรู้ คือ พัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ สร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย

ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องวางแผนเพื่อให้โอกาสและเพื่อลงทุนทางการศึกษาให้กว้างขวางที่สุด ในขณะที่เดียวกันก็ต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ “เรียนรู้และคิดเป็น” และในที่สุดต้องเน้นการอบรมทางศาสนาและศีลธรรม เพื่อให้เขา “มีคุณธรรมและคิดดี” ด้วย

เป้าหมายของการแสวงหา สรรค์สร้าง และเผยแพร่ความรู้และเทคโนโลยีก็เพื่อ

- (1) เพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน
- (2) ประโยชน์และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ
- (3) อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

สังคมใหม่และเศรษฐกิจใหม่

ระบบการศึกษาในยุคใดสมัยใดจำเป็นต้องตระหนัก และจัดให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในระดับสากลและในสังคมของประเทศนั้น ๆ การปฏิรูปการศึกษาไทยเมื่อร้อยปีเศษมาแล้วก็เช่นเดียวกัน ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 ทรงปฏิรูปโครงสร้าง การศึกษาไทยจากระบบเวียง วัง คลัง นา เดิมมาเป็น กระทรวงธรรมการ ทรงปฏิรูประบบและการเรียนการสอนใน วัดในวังมาเป็นระบบโรงเรียน ทรงขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ลูกหลานของราษฎรทั่วไป การปฏิรูปการศึกษาไทยในครั้งนั้นมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศอย่างใหญ่หลวง

ปัจจุบัน ภายใต้อิทธิพลและผลกระทบของกระแสโลกาภิวัตน์และระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเสรี ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงใหญ่ไปทั่วโลกในช่วงสิบปีเศษหลังสงครามเย็น (ตั้งแต่ ค.ศ. 1990 หรือ พ.ศ. 2533) ดังนี้

(1) ระบบการเมืองระหว่างประเทศ จากมหาอำนาจสองขั้วในช่วงสงครามเย็น มาเป็นมหาอำนาจเดี่ยว คือ สหรัฐอเมริกาในปัจจุบัน โดยมีสหภาพยุโรปและจีนเป็นอำนาจคาน

หลังการก่อการร้าย 11 กันยายน 2544 ที่กรุงนิวยอร์กและกรุงวอชิงตัน โครงสร้างการเมืองโลกถูกกระทบอีกครั้ง และต้องใช้เวลาพอสมควรเพื่อสู่สมดุลง่ายใหม่

ระบบการศึกษาต้องสร้างความรู้ที่เท่าทัน และเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ในการกำหนดบทบาทและนโยบายที่จะเอื้อประโยชน์สูงสุด หรืออย่างน้อยก็ต้องลดความเสี่ยงและความเสียหายให้เหลือน้อยที่สุดหากหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากโครงสร้างการเมืองระหว่างประเทศที่อ่อนไหวและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

(2) ระบบการค้าโลก โดยกติกาและกฎเกณฑ์ใหม่ๆ ทางการค้า ทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านกลไกขององค์การการค้าโลก กติกาและกฎเกณฑ์การค้าเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ เงื่อนไขของกฎหมายระหว่างประเทศ และทักษะในการเจรจาต่อรอง ปัจจัยเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความรับผิดชอบของระบบการศึกษาที่จะต้องผลิตนักวิชาการและนักบริหาร รวมทั้งองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประเทศชาติได้ประโยชน์และไม่เสียเปรียบ

(3) ระบบทุนและระบบการเงินระหว่างประเทศ มีเงื่อนไขและกติกา ทั้งโดยผ่านองค์กรจัดตั้งสากล เช่น ธนาคารโลก ไอเอ็มเอฟ ธนาคารเพื่อการพัฒนาเอเชีย หรือ ผ่านความ

สัมพันธ์ระหว่างรัฐต่อรัฐ เอกชนต่อเอกชน ล้วนต้องการระบบ และนโยบายการเงินที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์และทันคน ซึ่งระบบการศึกษาไทยจะต้องปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการท้าทายนี้

(4) ความเคลื่อนไหวของแรงงานข้ามชาติ ทั้งแรงงานระดับปฏิบัติและแรงงานระดับสมอง โดยเฉพาะประการหลัง ซึ่งรวมทั้งคนไทยที่ไปศึกษาระดับสูงในต่างประเทศ หรือคนไทยระดับปัญญาที่อยู่ในประเทศแล้ว ทั้งระบบการศึกษา ระบบราชการ ระบบเอกชนไทยจะต้องร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ที่จะดึงเอาคนไทยชั้นหัวกะทิให้กลับประเทศหรือให้อยู่ในประเทศ เพื่อให้เขาเหล่านั้นร่วมกันสร้างความรู้ใหม่และเทคโนโลยีใหม่ อยู่ตลอดเวลา และอาจจะต้องมีนโยบายดึงเอาคนต่างชาติในระดับปัญญาในสาขาที่เราขาดแคลน เพื่อให้เข้ามาทำงานให้แก่ประเทศไทย ดังที่เคยเป็นนโยบายระดับประเทศในช่วงสั้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 4-5-6

(5) การคมนาคมและการสื่อสาร โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศได้พัฒนาจนถึงขั้นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีเรียนรู้และวิถีดำรงชีวิตของประชาชนในหลายประเทศ และขณะนี้กำลังเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในอีกหลาย ๆ ประเทศ ระบบการศึกษาไทยต้องปรับตัวอย่างมาก เพื่อรับภาระในการใช้ระบบสาร

สนเทศ เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาไปยังชนบทและ
ไปยังผู้ด้อยโอกาสในปัจจุบันอย่างเร่งด่วน

(6) การรื้อกล้าและการกลืนกินทางวัฒนธรรมและ
ภาษาทำให้ระบบการศึกษาต้องตระหนัก และเร่งสร้างพื้นฐาน
ทางวัฒนธรรมไทยและภาษาไทยให้แข็งแกร่งแก่เด็กและเยาวชน
ต้องตระหนักและร่วมกับหน่วยงานองค์กรต่างๆ อนุรักษ์
พัฒนาและเผยแพร่วัฒนธรรมไทยและภาษาไทย

การปฏิรูปการศึกษาไทย 2542 – 2545

ประมวลลักษณะของสังคมใหม่และเศรษฐกิจใหม่ ดังนี้

- (1) เป็นสังคมความรู้และเศรษฐกิจฐานความรู้
- (2) มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็ว และมี
ผลกระทบต่อประเทศไทยได้ง่ายและตลอดเวลา
- (3) ต้องเน้นการสร้างนวัตกรรมทุกด้าน และยึดการ
ทำงานที่มีคุณภาพและมีระบบมาตรฐานกำกับ
- (4) ให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนใน
ชาติอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง
- (5) ระมัดระวังในการปรับเปลี่ยนจากระบบเก่าไปสู่
ระบบใหม่ เพื่อให้เกิดดุลยภาพใหม่ที่เป็นประโยชน์กับทุกฝ่าย

จากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และจากข้อกำหนดใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้คาดหวังได้ว่าในช่วง 3 ปีของระยะเวลาการปรับเปลี่ยนจากระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันไปสู่ระบบการศึกษาใหม่ จะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาไทยอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชาติ เพื่อตอบรับการท้าทายจากสากล เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจให้แข็งแกร่ง และเพื่อสร้างสังคมสันติสุข

สาระสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาคั้งนี้อยู่ที่ประเด็นหลักต่อไปนี้

1. เน้นการให้การศึกษาแก่ปวงชน ทั้งเด็ก เยาวชน คนในวัยทำงาน และ ผู้เกษียณงานแล้ว โดยเปลี่ยนรูปแบบการให้การศึกษาให้หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน
2. เพิ่มการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี และให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยผู้เรียนไม่เสียค่าธรรมเนียมการศึกษา เพื่อให้สามารถเข้าสู่อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาได้สะดวกขึ้นและมากขึ้น
3. เน้นให้ทุกภาคมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ครอบครัว ฯลฯ

4. มีระบบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีมาตรการหลากหลาย ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ คุณภาพครู อาจารย์ คุณภาพการบริหารจัดการ และคุณภาพด้านเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา

5. ปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษา โดยให้มีองค์คณะบุคคล รวมทั้งผู้แทนประชาชนร่วมกำหนดนโยบายทางการศึกษา และกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาลงไปที่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

6. ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเน้นที่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้

- เรียนวิธีเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เรียนเป็น
- เรียนแล้ว คิดเป็นทำเป็น
- เรียนแล้ว คิดดีทำดี
- เรียนแล้ว อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้
- เรียนแล้ว สามารถไปสู่จุดหมายแห่งชีวิตได้

สรุป

ประเทศไทยได้ผ่านการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่มาแล้ว โดยพระมหากษัตริย์คุณของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปในครั้งนั้นมีทั้งปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในประเทศ รวมทั้งสายพระเนตรอันยาวไกลของพระองค์ท่าน

ในปัจจุบัน ประเทศเรากำลังอยู่ในช่วงของการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายทั้งภายนอกและภายในประเทศ

การปฏิรูประบบการศึกษามีใช้กำลังเกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น หากแต่กำลังเกิดขึ้นทั่วโลก เพราะประเทศต่างๆ ล้วนตระหนักดีว่า ความเข้มแข็งและความมั่นคงของประเทศมาจากการพัฒนาศักยภาพคนในชาติ และจะพัฒนาคนต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ครอบคลุม เข้มแข็ง มีคุณภาพและโดยประชาชนมีส่วนร่วม

กระบวนการเรียนรู้

1. ความรู้และเทคโนโลยี

- มนุษย์สร้างความรู้จากการเฝ้าสังเกต ลองผิดลองถูก การศึกษาวิจัย และจากประสบการณ์
- ความรู้ใหม่ สร้างจากฐานความรู้ในปัจจุบันเป็นหลัก ยิ่งฐานความรู้กว้างยิ่งมีโอกาสสร้างความรู้ใหม่ ๆ
- จึงจำเป็นต้องขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่คนไทยทุกหมู่เหล่า และทุกคน เพื่อให้ฐานความรู้ของคนไทยกว้างใหญ่ไพศาลมากที่สุด
- มนุษย์นำความรู้มาใช้งาน เทคโนโลยี คือ วิธีหรือรูปแบบของการประยุกต์ความรู้ เพื่อมาทำงานให้มนุษย์สังคมที่มีฐานความรู้กว้างและคนในสังคม “คิดเป็น” มีจินตนาการ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรร ก็ยังรู้วิธีประยุกต์ความรู้ คือ สร้างเทคโนโลยีได้หลากหลาย

- ความรู้ และเทคโนโลยีจากตะวันตกก็เริ่มต้นจากการลองผิดลองถูก จากประสบการณ์ของบรรพชน เจกเช่นเดียวกับความรู้และเทคโนโลยีจากตะวันออก รวมทั้งของไทยด้วย

แต่ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีการพิสูจน์วิจัย ค้นคว้าทดลอง จึงทำให้ความรู้ และเทคโนโลยีก้าวกระโดดไกล ในช่วงร้อยปีที่ผ่านมา

หากนำวิธีทางวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์วิจัย ค้นคว้าทดลอง “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” บางก็จะทำให้ขอบเขตความรู้และเทคโนโลยีในประเทศไทยก้าวกระโดดไกล และสอดคล้องกับคนไทย และประเทศไทย

- ความรู้และเทคโนโลยีมากมายในโลกนี้ อาจแบ่งเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ

- (1) ความรู้และเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์กายภาพ
- (2) ความรู้และเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ
- (3) ความรู้และเทคโนโลยีด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

ในปัจจุบันการใช้ผสมผสานระหว่าง 3 กลุ่มหลัก เกิดขึ้นตลอดเวลา

- เป้าหมายของการแสวงหา การเผยแพร่ และการใช้ความรู้และเทคโนโลยีก็เพื่อ

- (1) เพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน
- (2) ประโยชน์และความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ
- (3) อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

2. การศึกษาประกอบด้วยกระบวนการสอน และ กระบวนการเรียนรู้

(1) กระบวนการเรียนรู้ เกิดจากการรับการถ่ายทอด ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อ ศรัทธาเจตคติ ค่านิยม ทักษะ การงาน ทักษะชีวิต และการครองตน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้สึกริ่กคิด และพฤติกรรมของผู้เรียน ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้เกิดกับผู้เรียน และโดยผู้เรียน เท่านั้น

(2) กระบวนการสอน เป็นกระบวนการที่นำไปสู่ การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ครูผู้สอนมีหน้าที่สร้างสิ่งแวดล้อม เพื่อเร่งเร้า ชี้แนะ และคอยช่วยเหลือเกื้อกูลให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้

กระบวนการศึกษาเกี่ยวข้องกับปัญหาและอารมณ์ ความรู้และความรู้สึก สมองกับจิตใจ ทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องทั้ง กระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการสอน

3. ปัจจัยความพร้อมในการเรียนรู้

(1) การเรียนรู้เท่านั้นย่อมไม่เพียงพอ ต้องเรียนให้ลึก จึงจะเกิดความเข้าใจอ่องแท้ และเกิดการเปลี่ยนแปลงได้

(2) จะเรียนเรื่องใดให้ลึกซึ่ง ผู้เรียนต้องมีความเชื่อศรัทธาในสิ่งนั้นๆ ความเชื่ออาจถูกหรือผิดก็ได้ ครูผู้สอนมีหน้าที่ชี้แนะให้เกิดความเชื่อที่ถูกต้อง

(3) การจะให้เกิดความเชื่อศรัทธาในสิ่งที่จะเรียน ต้องมาจากการที่ผู้เรียนเห็นประโยชน์ หรือเห็นคุณค่าในสิ่งนั้น

(4) การเห็นประโยชน์ หรือเห็นคุณค่าในสิ่งใด ต้องอยู่บนฐานของความคิดถูกต้อง เทียงธรรมเกี่ยวกับสิ่งนั้น

มีฉะนั้นแล้ว การเรียนรู้ก็จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนในทางลบ ทางผิด ทางบาป แทนที่จะนำไปสู่ทางบวก ทางถูก ทางบุญ ตามเป้าหมายของการเรียนรู้

4. ปัจจัยในส่วนของผู้เรียนต่อการเรียนรู้

- (1) ความรู้ความสามารถของผู้เรียน
- (2) ประสบการณ์และความสำเร็จที่ผ่านมา
- (3) ความใส่ใจ และแรงบันดาลใจของผู้เรียน
- (4) ความพร้อมที่จะเรียนรู้ของผู้เรียน

5. หลักของการเรียนรู้

(1) บุคคลจะเรียนรู้ได้ดีขึ้น เมื่อสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้ หรือประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ก่อนแล้ว

(2) บุคคลจะเรียนรู้ได้เฉพาะในสิ่งที่เขาสนใจที่จะเรียน เขาต้องอยากเรียน

(3) ขั้นตอนของการเรียนรู้เริ่มจากง่ายไปหายาก ความเข้าใจในแต่ละขั้นตอนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่าเขายังคงความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนต้น ๆ ได้มากหรือน้อยเท่าไร

(4) การสร้างเงื่อนไขเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการเรียนรู้ และช่วยในการเปลี่ยนแปลง เช่น การให้รางวัล หรือการยกย่อง

(5) หากผู้สอนและผู้เรียน กำหนดเป้าหมายในแต่ละขั้นตอนของการเรียนรู้ และหากผู้เรียนสามารถทำได้สำเร็จ ย่อมเป็นแรงส่งหนุน เพื่อให้ผู้เรียนใฝ่เรียนในขั้นต่อไป

(6) ส่วนใหญ่การเรียนรู้ได้จากการลองถูกลองผิด เช่นกัน ดังนั้นหากผู้เรียนทำพลาด แล้วแก้ไขจนถูกต้อง โดยที่ผู้สอนจะช่วยเหลือหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นการเรียนรู้ที่ตีวิธีหนึ่ง

(7) การพัฒนาแนวความคิดไปพร้อม ๆ กับ กระบวนการเรียนรู้ จะช่วยสร้างมโนภาพในใจแก่ผู้เรียน ซึ่ง เชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเขา

(8) การเรียนรู้ที่ริเริ่มโดยผู้เรียน ซึ่งทุ่มเทและใจจด ใจจ่ออยากเรียน ย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ถาวร และมีผลต่อ การเปลี่ยนแปลงมากที่สุด

(9) หากผู้เรียนพร้อมที่จะวิจารณ์ตนเอง และ ประเมินตนเองอย่างเป็นกลาง ตรงไป-ตรงมาได้ ก็จะเป็น พื้นฐานให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ฟังตนเองได้ และเป็นอิสระ

(10) ในโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ การเรียนรู้ในวิธีการ และกลไกของการเรียนรู้

การปฏิรูปการศึกษา : ผู้เรียนได้หรือไม่

1. ปัญหาของการศึกษาไทยในปัจจุบัน

จากผลงานวิจัย โดย ดร.บุญชม ศรีสะอาด และคณะ เรื่อง “ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนของเขตการศึกษา 11” วารสารสภาวิจัยแห่งชาติ พ.ศ. 2544 มีดังนี้

1. **ด้านครูผู้สอน** มีปัญหาเรื่องครูมีหนี้สิน ขาดแคลนครูบางสาขาวิชา สอนไม่ตรงกับวิชาที่เรียนมา ไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ไม่สามารถสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร สอนไม่เต็มที่และไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. **ด้านผู้บริหาร** มีปัญหาเรื่องไม่มีการนิเทศภายในที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ไม่บริหารงานวิชาการอย่างจริงจัง ไม่มีอำนาจในการบริหารอย่างสมบูรณ์ และประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจ

3. **ด้านนักเรียน** มีปัญหาเรื่องไม่ตั้งใจเรียนอย่างจริงจัง มีปัญหาครอบครัว ขาดความรัก ความอบอุ่นจาก

ผู้ปกครอง อ่าน-เขียนและใช้ภาษาไทยได้ต่ำกว่าระดับชั้น และขาดระเบียบวินัยในตนเอง

4. **ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน** มีปัญหาเรื่องหลักสูตรมีรายวิชาและเนื้อหาสาระมากเกินไป การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามแผนการสอน หลักสูตรที่นำไปใช้ไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมาย หลักสูตรไม่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น การจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ การดำเนินการวัดผลไม่เป็นไปตามหลักวิชาและหลักสูตรชาติศึกษภาพในการพัฒนาคน

5. **ด้านอุปกรณ์** ขาดสื่อการเรียนการสอนและสิ่งอำนวยความสะดวก มีปัญหาเรื่องแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นของโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีไม่เพียงพอและไม่ได้มาตรฐาน ขาดแคลนวัสดุฝึก อุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน

6. **ด้านชุมชนและสิ่งแวดล้อม** มีปัญหาเรื่องแหล่งอบายมุข การพนัน ยาเสพติด โรงเรียนห่างไกลชุมชน และชุมชนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนน้อย

7. **ด้านศึกษานิเทศก์** มีปัญหาเกี่ยวกับไม่สามารถนิเทศได้ตามแผน หรือปฏิทินการนิเทศ จำนวนศึกษานิเทศก์มีไม่เพียงพอ ขาดการจัดเก็บข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและเป็นระบบ

ทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลได้ตามที่ต้องการ ขาดเทคนิคการนิเทศและการติดตามที่ดี มีปัญหาด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

8. ด้านนโยบายและแผน มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารไม่ตระหนักถึงการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ และนโยบายที่วางไว้ และนโยบายไม่ต่อเนื่องกัน

9. ด้านกลุ่มโรงเรียน มีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนบุคลากรที่ให้บริการด้านวิชาการ ไม่สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และภารกิจให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

10. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก กรรมการโรงเรียนไม่มาร่วมประชุมและร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และขาดเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน

2. การเรียนรู้ คือ หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาไทย

2.1 การเรียนรู้

การเรียนรู้มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านความรู้สึกรู้สึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ยาวนานพอสมควร

เพราะฉะนั้น การเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการเฉพาะบุคคลของผู้เรียนแต่ละคน ความสำนึกและความพร้อมของผู้เรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญ การเรียนรู้ที่แท้จริงจึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสอนเป็นกระบวนการสำคัญ เพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ครูผู้สอนเปรียบเสมือนแหล่งความรู้หนึ่ง และเป็นผู้จัดการให้เกิดการเรียนรู้

โดยสรุปแล้ว การเรียนรู้ก็คือกระบวนการการปลูกฝัง-ถ่ายทอด-ฝึกอบรม สิ่งต่อไปก็คือ ความรู้ เจตคติ ความเข้าใจ ความเชื่อศรัทธา ระบบคุณค่า ระบบคุณธรรม การควบคุมและดูแลตนเอง ทักษะ และการทำงาน ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความรู้สึกริเริ่มคิด และพฤติกรรมของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

2.2 การสอน

การสอนคือ กระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงแก่ผู้เรียน เป็นกระบวนการกระตุ้น เร่งเร้า ชี้แนะ และช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

การสอนจึงถือผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นเป้าหมายในการวางแผน จัดระบบ และวางทรัพยากร และบริหารการศึกษา

การสอนเป็นวิถี ส่วนการเรียนรู้ คือ จุดหมายปลายทาง ครูจึงมีความสำคัญเหลือเกินในการปฏิรูปการศึกษาไทยในครั้งนี้

2.3 ประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การเรียนรู้

เป้าหมายของการเรียนรู้อยู่ที่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรู้สึกคิด และพฤติกรรมของผู้เรียน ประเด็นต่อไปนี้จะมีความสำคัญยิ่ง

(1) การเรียนรู้ในทฤษฎีอย่างเดียว หรือมีความรู้เกี่ยวกับเรื่อง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เท่านั้นยังไม่พอเพียงที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ต้องให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าเจาะลึกด้วยตนเองจึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้

(2) ความเข้าใจในเรื่องใดขึ้นอยู่กับระดับความเชื่อต่อสิ่งนั้นด้วย ความเชื่ออาจเชื่อผิดหรือเชื่อถูกก็ได้ ครูผู้สอนจึงมีหน้าที่ชี้แนะให้ความรู้ที่ครบถ้วน และเป็นจริงแก่ศิษย์ผู้เรียน

(3) พฤติกรรมต่อสิ่งใดขึ้นกับการให้คุณค่าต่อสิ่งนั้นด้วย การให้คุณค่า คือ การกำหนดค่าเปรียบเทียบที่บุคคลพึงมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ความรู้ใหม่ ประเด็นสังคม ข่าวสารใดๆ หรือทักษะต่าง ๆ ครูผู้สอนจึงต้องชี้แนะคุณค่าของสิ่งที่จะเรียนรู้แก่ศิษย์ผู้เรียนด้วย

(4) การเรียนรู้จะเกิดได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีสมาธิ และรู้จักควบคุมตนเอง ครูผู้สอนอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือ เกื้อกูลให้ศิษย์ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักเป้าหมายการศึกษา และ เป้าหมายชีวิต และรู้จักใช้เวลา แบ่งเวลา รวมทั้งชี้แนะอบรม สั่งสอนในการครองตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งต่อตนเองและ ต่อผู้อื่น

2.4 รูปแบบของการเรียนรู้

(1) การบรรยาย (Lecture) โดยครูผู้สอน

(2) วิทยากรรับเชิญ (Invited Speaker) ให้ ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ในความเป็นผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน หรือความชำนาญในฐานะผู้รับผิดชอบ หรือ ผู้ประกอบการ

(3) ทีมผู้สอน (Team Teaching) ประกอบด้วย ผู้สอนที่หลากหลายความคิดเห็น หรือหลากหลายความ เชี่ยวชาญ เพื่อเสนอความรู้ที่ประสานกว้าง

(4) นักเรียนเป็นผู้สอน (Peer Teaching) มี รูปแบบการจัดหลากหลาย เช่น

- แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ให้ผู้เรียน เรียนรู้จากกันและกันในรูปแบบของกลุ่มตัวเพื่อน กลุ่มสัมมนา กลุ่ม อภิปราย

- ชมรมสนใจพิเศษเฉพาะเรื่อง
- นักเรียนรุ่นพี่เป็นพี่เลี้ยงนักเรียนรุ่นน้อง

(5) การระดมสมอง (Brain-Storming) เป็นการแสดงความคิดหลากหลายและเสรีโดยผู้เรียน เช่น เพื่อหาวิธีแก้ปัญหาแล้วจึงหาข้อสรุปรวม

(6) อภิปรายกลุ่มย่อย (Small-Group Discussion) เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ความเห็นโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมมากที่สุดในหัวข้อที่กำหนด

(7) การอภิปรายโดยกลุ่มวิทยากร (Panel Discussion) การนำเอาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ มาร่วมอภิปรายในหัวข้อเดียวกัน โดยมีผู้นำอภิปรายเป็นผู้นำการประชุม

(8) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การประชุมเชิงปฏิบัติการต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดว่าจะให้ปฏิบัติการเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้สำเร็จตามเป้าหมาย เริ่มโดยการเชิญวิทยากรกลุ่มเล็กมาให้ความรู้แก่ผู้เข้าประชุม เพื่อเป็นการนำ แล้วจึงแบ่งกลุ่มผู้เข้าประชุมเป็นกลุ่มย่อยๆ เพื่อฝึกปฏิบัติการ โดยมีวิทยากรประจำกลุ่มคอยให้ความเห็นหรือวิจารณ์ หรือชี้แนะ จนกลุ่มสามารถปฏิบัติการแล้วเสร็จตามเป้าหมาย

(9) สัมมนา (Seminar) เพื่อให้กลุ่มผู้เรียนขนาดเล็กได้ศึกษาลงลึกเฉพาะเรื่อง โดยการค้นคว้าจากเอกสารตำรา หรือการวิจัย

(10) การจำลองแบบและการเล่นเกมส์ (Simulation and Games) เพื่อสร้างเรื่อง หรือสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงประเด็นหรือปัญหา

(11) การสาธิต (Demonstration) เพื่อแสดงกระบวนการ แสดงการปรากฏจริงหรือสร้างความเข้าใจจากหุ่นจำลอง

(12) กรณีศึกษา (Case Study) เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนจากกรณีที่เกิดขึ้นจริง ในการประกอบการ อาจเน้นที่เหตุการณ์ ประเด็นหลักของกรณี ประวัติ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็ได้

ใช้กรณีศึกษาเพื่อการสอนสาระของความรู้ สอนเทคนิควิธี สอนการตัดสินใจ สอนการแก้ปัญหา สอนเจตคติ และระบบคุณค่าคุณธรรมก็ได้

(13) โครงการงาน (Project Work) มีการเตรียมโครงสร้างและรูปแบบของสาระ การเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริง

ทำให้กระบวนการเรียนรู้มาจากประสบการณ์จริง มีความหมาย มีเป้าหมาย ให้แรงกระตุ้นและสร้างความกระตือรือร้นได้เป็นอย่างดี

(14) การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ (On-Site Classes) นำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด หอดูดาว สวนพฤกษชาติ วนอุทยาน แหล่งท่องเที่ยว แหล่งโบราณสถาน แหล่งประวัติศาสตร์ และ ศาสนสถานอื่น ๆ สถานประกอบการ โรงงาน ฯลฯ

3. สาระสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

(1) เน้นการให้การศึกษาแก่ปวงชน (EDUCATION FOR ALL) ทั้งเด็ก เยาวชน วัยทำงาน และวัยสูงอายุ รูปแบบการศึกษาจึงต้องหลากหลาย และเหมาะสม

(2) เน้นการให้ทุกภาคส่วนในประเทศ ร่วมมือ ร่วมใจกันในการจัดการศึกษา (ALL FOR EDUCATION) ผู้ให้การศึกษา มีทั้งรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ สถาบันต่างๆ เช่น ครอบครัว สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงงาน ฯลฯ

(3) ให้มีเอกภาพในการจัดการศึกษา

- หลอมรวมกระทรวงศึกษาธิการ ทบวงมหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกระทรวงใหม่ คือ กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2545)

- รวมการศึกษาระดับอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน (BASIC EDUCATION) ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- รวมอุดมศึกษา เข้ามาอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการอุดมศึกษา

- ให้มีสภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน้าที่กำหนดแผนและนโยบายการศึกษาของชาติ

(4) กระจายอำนาจความรับผิดชอบในการบริหารการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

- กำหนดให้มีระบบเขตพื้นที่การศึกษา

- กำหนดรูปแบบการบริหารสถานศึกษา

(5) ให้มีผู้แทนของประชาชนเข้ามาเป็นคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา

(6) ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- (7) ปฏิรูประบบอาชีวศึกษา
- (8) ปฏิรูประบบครู ผู้บริหารการศึกษา และ
ผู้บริหารสถานศึกษา
- (9) ปฏิรูปการเรียนรู้

4. กล่าวโดยสรุป

- เป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทยใน
ครั้งนี้คือการปฏิรูปการเรียนรู้
- เป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ ก็เพื่อให้คนไทย
ทุกคนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อย่างทั่วถึง และอย่างมี
คุณภาพ

อาชีวศึกษาไทย : การสร้างงานในมิติใหม่

1. ความสำคัญของความรู้และเทคโนโลยี

- การสร้างความรู้ใหม่
- การสร้างเทคโนโลยีใหม่ (ฐานความรู้
ฐานประสบการณ์ จินตนาการ และความคิด
ริเริ่มสร้างสรรค์ การประยุกต์)

2. เป้าหมายของการศึกษา คือ การเรียนรู้

- เรียนเพื่อรู้
- เรียนเพื่อทำได้
- เรียนเพื่ออยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้
- เรียนเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

การอาชีวศึกษา คือ แขนงการศึกษาเพื่อนำไปสู่การ
มีอาชีพที่มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้ และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นได้
ด้วย

3. ประเด็นพึงพิจารณา

3.1 ทำอย่างไรจึงจะทันสมัยทันวิชาการในหลักสูตร อาชีวศึกษาแต่ละสาขาที่เปิดสอนอยู่ในขณะนี้

3.2 อาชีพของคนในสังคมสมัยใหม่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นมากมาย การอาชีวศึกษาจะเปิดสอนหลักสูตร สาขาใหม่ ๆ ให้ทันการได้อย่างไร

3.3 จะพัฒนาอาจารย์อาชีวศึกษาที่มีอยู่ และสร้าง หรือจัดหาอาจารย์ใหม่ๆ ให้ทันกับความจำเป็นในข้อ 3.1 และ 3.2 ได้อย่างไร

3.4 จะพัฒนาหรือจัดหาอุปกรณ์และสื่อการเรียน การฝึกงานอย่างไรให้ทันกับความต้องการในข้อ 3.1 และ 3.2

3.5 หากจะให้ผู้จบการศึกษาในหลักสูตรอาชีวศึกษา มีทักษะอาชีพที่จะทำงานได้เลย จะมียุทธศาสตร์ความร่วมมือ กับภาคอุตสาหกรรม และสถานประกอบการอย่างไร จึงจะให้ ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกทักษะ และเจตคติในสถานประกอบการ จริง

3.6 จะพัฒนาระบบบริหารอาชีวศึกษา และจะจัด ระบบการวัดและประเมินผลอย่างไร จึงจะเป็นการพัฒนา

คุณภาพอาชีวศึกษาไทยอย่างต่อเนื่อง และเทียบทันมาตรฐานสากล

3.7 การศึกษาวิจัย หมายถึง การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ เทคโนโลยีใหม่ และวิธีทำงานใหม่ๆ การอาชีวศึกษาไทยจะปรับเปลี่ยนอย่างไร จึงจะเป็นการให้ความสำคัญต่อการศึกษาวิจัยถึงระดับที่สามารถยกคุณภาพมาตรฐานการอาชีวศึกษาไทย และพัฒนาอาชีพให้คนไทยในที่สุด

3.8 ลูกค้ำของการอาชีวศึกษาไทย มิใช่มีแต่นักเรียน นักศึกษาในโรงเรียนและในสถาบัน แต่ยังรวมถึงคนไทยที่มีอยู่ทั่วประเทศ ระบบอาชีวศึกษาไทยจะปรับตัวต่อความต้องการนี้อย่างไร

เอกภาพการอุดมศึกษาไทย 2545

1. ฐานความคิดใหม่ – นิยามใหม่ ตาม พ.ร.บ. การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.1 มาตรา 16

การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษา
ขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

.....
..... การศึกษาระดับอุดมศึกษา
แบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา

1.2 มาตรา 19

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดใน
มหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือ หน่วยงานที่เรียกชื่ออย่าง
อื่น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการศึกษาระดับ
อุดมศึกษา กฎหมาย ว่าด้วยการจัดตั้งสถาบันการศึกษานั้น ๆ
และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1.3 มาตรา 21

กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ อาจจัดการศึกษาเฉพาะทางตามความต้องการและความชำนาญของหน่วยงานนั้นได้ โดยคำนึงถึงนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.4 มาตรา 31

ให้กระทรวง (การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม) มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการศึกษา ทุกระดับและทุกประเภท การศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม รวมทั้งการติดตามตรวจสอบ และ ประมวลผลการจัดการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

1.5 มาตรา 32

ให้กระทรวง (การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม) มีองค์กรที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภา หรือในรูปคณะกรรมการ จำนวนสี่องค์กร ได้แก่

สภาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ
 คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 คณะกรรมการการอุดมศึกษา
 และ คณะกรรมการการศาสนาและวัฒนธรรม.....

1.6 มาตรา 34

.....

...

คณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณา
 เสนออนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานอุดมศึกษาที่สอดคล้อง
 กับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ
 การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล
 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระ
 และความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญา
 ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และ
 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

.....

...

1.7 มาตรา 36

ให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับ
ปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือเป็น
หน่วยงานในกำกับของรัฐ ยกเว้นสถานศึกษาเฉพาะทาง ตาม
มาตรา 21

ให้สถานศึกษาดังกล่าว ดำเนินกิจการได้โดย
อิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหาร และการจัดการที่เป็นของ
ตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้
การกำกับดูแลของสภาสถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัด
ตั้งสถานศึกษานั้น ๆ

1.8 มาตรา 37

การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาให้ยึดพื้นที่การศึกษา โดย
คำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากรเป็นหลัก และ
ความเหมาะสมทางอื่นด้วย

.....

1.9 มาตรา 43

การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มี
ความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับ ติดตาม และประเมินคุณภาพ

และมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์

การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถาน
ศึกษาของรัฐ

1.10 มาตรา 45

.....

...

.....

...

ให้สถานศึกษาของเอกชนที่จัดการศึกษาระดับ
ปริญญา ดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบ
บริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรี
ภาพทาง วิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภา
ส ถ า น คี ก ษ า
ตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

1.11 มาตรา 46

รัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน การ
ลดหย่อนหรือการยกเว้นภาษี และสิทธิประโยชน์อื่นที่เป็น

ประโยชน์ในทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชนตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการให้สถานศึกษาเอกชน มีมาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

2. การแบ่งประเภทของอุดมศึกษา

2.1 การแบ่งระดับ

- (1) อุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา
- (2) อุดมศึกษาระดับปริญญา

2.2 การแบ่งเฉพาะทาง ตามมาตรา 21

- (1) อุดมศึกษาทั่วไป
- (2) อุดมศึกษาเฉพาะทาง

2.3 การแบ่งประเภทสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

(1) วิทยาลัยชุมชน - วิทยาลัยอาชีวศึกษา และวิทยาลัยเฉพาะทาง ในระดับต่ำกว่าปริญญา มีเป้าหมายที่ประชาชนทั่วไป (อุดมศึกษาเพื่อปวงชน) โดยอาจกำหนดเขตพื้นที่รองรับในกรณีวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้ครอบคลุมทั่วประเทศในที่สุด

(2) สถานศึกษาที่เน้นการผลิตปริญญาตรีเป็นหลัก อาจมีระดับปริญญาโท หรือประกาศนียบัตรบัณฑิต

ก็ได้ เน้นการให้การศึกษาเพื่อปวงชนเช่นเดียวกัน แต่ไม่เจาะจง
เขตพื้นที่ เปิดโอกาสแก่ผู้เรียนทั่วไป

(3) สถานศึกษาที่เน้นระดับปริญญาโท และ
ประกาศนียบัตรบัณฑิตเป็นหลัก อาจมีระดับปริญญาตรี หรือ
ปริญญาเอกในบางสาขาก็ได้

(4) สถานศึกษาที่เน้นบัณฑิตศึกษากับการวิจัย
เป็นหลัก ไม่สอนปริญญาตรี มุ่งสร้างความเป็นเลิศในบาง
สาขาวิชา และมุ่งสร้างนักวิชาการ นักวิชาชีพชั้นสูง สร้างความรู้
และพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ

รูปแบบที่ 2.3(2) 2.3(3) และ 2.3(4)
อาจปรากฏชัดเจนในระดับสถาบัน หรืออาจปรากฏในระดับ
คณะวิชาก็ได้

3. เอกภาพของอุดมศึกษา

3.1 เอกภาพของนโยบายและแผนพัฒนาระดับชาติ

3.2 เอกภาพในมาตรฐานการศึกษา

- มาตรฐานหลักสูตร
- มาตรฐานในคุณภาพบัณฑิต แต่ละสาขา
แต่ละระดับ

3.3 เอกภาพในการจัดสรรทรัพยากรแก่สถานศึกษา

4. ความเป็นอิสระและเสรีภาพทางวิชาการ

4.1 ความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ

(1) ในการบริหารสถาบัน

(2) ในการจัดการศึกษา

โดยมีระบบความรับผิดชอบต่อผลการบริหาร
และผลการจัดการศึกษา และมีระบบประเมินคุณภาพบัณฑิต
แต่ละสาขาวิชา และแต่ละระดับ

4.2 เสรีภาพทางวิชาการ ภายใต้งเงื่อนไขว่า

(1) นักวิชาการต้องรับผิดชอบต่อผลงานของตน

(2) นักวิชาการต้องมีความเป็นกลาง

(3) นักวิชาการต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณ

การปฏิรูปการศึกษาต่อ อนาคตของชาติ

1. ไทยในเวทีแข่งขันนานาชาติ

1.1 International Institute for Management Development (IMD) ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ได้ศึกษาวิจัย ศักยภาพของประเทศต่างๆ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพัฒนาแล้วและกลุ่มกำลังพัฒนา โดยจัดทำเป็น World Competitiveness Yearbook ประจำปี จากข้อมูล 8 ประเด็น คือ เศรษฐกิจในประเทศ (30 เกณฑ์) ความเป็นนานาชาติ (45 เกณฑ์) นโยบายและสถานะของรัฐบาล (46 เกณฑ์) ด้านการเงิน (27 เกณฑ์) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน (37 เกณฑ์) ด้านการจัดการ (36 เกณฑ์) ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (26 เกณฑ์) และ

ด้านประชากร (43 เกณฑ์) ซึ่งรวมเกณฑ์ด้านการศึกษากิจการจ้างงาน และคุณภาพชีวิตได้ด้วย

เมื่อปี พ.ศ.2543 ในภาพรวมไทยอยู่อันดับ 33 ใน 47 ประเทศ แต่สำหรับด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไทยอยู่ในอันดับที่ 47 คือ อันดับสุดท้าย

สำหรับปี พ.ศ.2544 โดยภาพรวมไทยร่วงลงไปอยู่ในอันดับที่ 44 ในจำนวน 48 ประเทศ แสดงว่าไทยแยกลง

1.2 UNDP ได้ออกแบบระบบจัดอันดับการพัฒนา มนุษย์ของประเทศต่างๆ โดยดูจากดัชนีชี้วัดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา พบว่าในปี 2543 ไทยอยู่ในอันดับที่ 76 ในขณะที่เมื่อปี 2542 ไทยอยู่ในอันดับที่ 67 แสดงว่าไทยแยกลง

1.3 สำหรับสถานะการศึกษาของไทยเมื่อเทียบกับ ประเทศต่างๆ จากรายงานเรื่อง “สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ.2543” โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ (สกศ.) สำนักนายกรัฐมนตรี พอจะสรุปภาพรวมได้ ดังนี้

(1) ประเทศไทยใช้งบประมาณของรัฐ เพื่อการศึกษาในสัดส่วนต้องบประมาณทั้งหมด สูงมากเป็นที่สอง รองจากสิงคโปร์

(2) คนไทยจบการศึกษาระดับมัธยมปลายและ
อาชีวศึกษาต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ ทุกกลุ่มอายุ

(3) แรงงานไทยโดยรวมได้รับการศึกษาเฉลี่ย
เพียง 7.7 ปี หรือช่วง ม.1- ม.2 (รายงานโดย สกศ. เมื่อปลาย
ปี 2543)

(4) อัตราการเข้าเรียนมหาวิทยาลัยในสาขา
วิทยาศาสตร์ในช่วง พ.ศ.2538 ถึง พ.ศ.2540 เพียงร้อยละ
21 ของผู้เข้าเรียนอุดมศึกษาทั้งหมด ซึ่งต่ำกว่าทุกประเทศ ใน
ขณะที่เงินมีสัดส่วนร้อยละ 53

(5) ในปี 2543 ประชากรไทยเข้าถึงเครือข่าย
อินเทอร์เน็ตเพียงร้อยละ 2 ในขณะที่มาเลเซียร้อยละ 7 ญี่ปุ่น
ร้อยละ 21 เกาหลีใต้ร้อยละ 32 และสิงคโปร์ร้อยละ 42

2. สังคมใหม่คือสังคมความรู้

หลังช่วงสงครามเย็น ค.ศ.1990 เป็นต้นมา สังคมโลก
ตกอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และลัทธิทุนนิยมเสรีอย่างเต็มรูปแบบ
ความรู้และเทคโนโลยีคือความเข้มแข็ง เพราะความรู้และ
เทคโนโลยีจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมหรือสิ่งใหม่ ๆ เพื่อให้

- (1) คุณภาพชีวิตของคนดีขึ้น
- (2) พึ่งตนเองได้และแข่งขันได้ทางเศรษฐกิจ
- (3) สามารถอนุรักษ์และพัฒนารัพยากรธรรมชาติ ให้เกิดความยั่งยืนที่สุดเท่าที่จะพึงทำได้

ทุกประเทศในโลกจึงต้องชวนขวยลงทุนลงแรงเพื่อขยายโอกาสในการเรียนรู้ของประชาชนของตนเอง และพัฒนาคุณภาพของการศึกษาและฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง

3. ระบบและโครงสร้างการศึกษาไทยต้องการการปรับตัวใหม่

3.1 ระบบและโครงสร้างการศึกษาไทย ได้รับการออกแบบ และปรับเปลี่ยนเล็กน้อยเป็นระยะๆ มา 110 ปีแล้ว จนปรากฏว่า ปัจจุบันกลายเป็นระบบและโครงสร้างที่รวมศูนย์ อำนาจอยู่อ้าย ข้ำซ้อน ขาดประสิทธิภาพ ขาดกลไกรับผิดชอบ ไม่โปร่งใส คุณภาพของผลผลิตต่ำมากทั้งปริมาณและคุณภาพ และขาดความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และประเทศชาติ

3.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีเจตนารมณ์ แน่วแน่ที่จะปฏิรูปการศึกษาของไทย เป็นการปรับตัวใหญ่ ให้เวลาการปรับตัว 3 ปี คือ 19 สิงหาคม 2542 ถึง 20 สิงหาคม 2545

3.3 ระบบและโครงสร้างใหม่ที่ต้องการคือ

(1) รวมราชการส่วนกลางของระบบการศึกษาทุกระดับ การศาสนา และวัฒนธรรม มาอยู่ภายใต้กระทรวงเดียวกัน โดยมุ่งหวังให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีระบบ

มาตรฐานเดียวกัน ทั้งการจัดสรรทรัพยากร และคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท

(2) กระจายอำนาจ กระจายงาน และกระจายความรับผิดชอบจากราชการส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่ ราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรประชาชน และสถานศึกษา

(3) ให้มีองค์คณะบุคคลร่วมรับผิดชอบเชิงนโยบาย ทั้งระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษา

(4) พัฒนาคุณวุฒิและคุณภาพครูทั้งระบบ เพื่อให้ครูและผู้บริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพชั้นสูง มีระบบใบ

อนุญาตประกอบวิชาชีพ และระบบจริยธรรมวิชาชีพ ในขณะที่เดียวกันก็มีการปรับใหญ่ระบบผลิตและฝึกอบบรมครู ระบบเงินเดือนและความก้าวหน้าในวิชาชีพ

(5) ขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี สำหรับเด็กไทยทุกคน

(6) คนไทยทุกคนมีสิทธิเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐาน 12 ปี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

(7) ปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนและการเรียนรู้เป็นเป้าประสงค์ของการศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมเนื้อหาสากล เนื้อหาระดับชาติ และเนื้อหาท้องถิ่น ปฏิรูปหลักสูตรและระบบอาชีวศึกษา และปรับใหญ่ระบบอุดมศึกษาทั่วไป และการศึกษาเฉพาะทาง

การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ได้เริ่มดำเนินการมาอย่างน้อย 4-5 ปีแล้ว ขณะนี้รัฐบาล และรัฐสภากำลังดำเนินการต่อเพื่อสานปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ให้สำเร็จตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ประชาชน สื่อมวลชน ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปต้องร่วมมือกันกับรัฐเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงปรับตัวครั้งใหญ่นี้เกิดขึ้นทันเวลาที่กำหนดในรัฐธรรมนูญและ

กฎหมาย ด้วยความมั่นใจว่าจะนำไปสู่สิ่งดีงาม สำหรับทุกคน
ในชาติต่อไป

เพราะเชื่อเหลือเกินว่า การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้
คือยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด เพื่ออนาคตของชาติไทยของเรา
ทุกคน

สัจตมโหม - เสดษฐกิจโหม

กับการปรับตัว

1. สังคมยุคใหม่ (New Society) ในช่วงต้นของคริสต์-ศวรรษที่ 21

1.1 อิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อภูมิภาค ประเทศ วัฒนธรรม และระบบสังคม

1.2 การเมืองระหว่างประเทศ

- มหาอำนาจเดี่ยว คือ อเมริกา

Unilateralism

Bilateralism

Multi lateralism

- อำนาจถ่วงดุลย์ คือ สหภาพยุโรปและจีน

1.3 ระบบการเงินระหว่างประเทศ

- สถาบันการเงิน (World Bank, IMF, ADB)

- สกูลเงินตราเฉพาะประเทศ กลุ่มประเทศ สากล

1.4 ระบบการค้าระหว่างประเทศ

- องค์การการค้าโลก (WTO)
- แนวคิดการค้าเสรีและเที่ยงธรรม (Free and Fair Trade)

1.5 องค์การอาชญากรรมข้ามชาติ

- คอร์รัปชันระดับสากล
- การค้าอาวุธ สิ่งเสพติด โสเภณีและแรงงานข้ามชาติ โจรสลัดในน่านน้ำสากล ลินค้าหนีภาษี
- กระบวนการฟอกเงิน

1.6 การพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ

- ความรู้และปัญญา คือ ความเข้มแข็ง
- ระบบการศึกษาและฝึกอบรม ต้องการการปรับเปลี่ยนและปฏิรูปอยู่ตลอดเวลา

1.7 กระแสการกลืนภาษาและวัฒนธรรม

- ภาษาถิ่น ภาษาประจำชาติ ภาษาสากล
- วัฒนธรรมถิ่น วัฒนธรรมชาติ วัฒนธรรมสากล

1.8 การเกิดชนชั้นในรูปแบบใหม่ จากเดิมที่เป็นชนชั้นวรรณะ มาเป็นชนชั้นทางเศรษฐกิจ ชนชั้นทางการศึกษา ชนชั้นระหว่างสังคมชนบทและสังคมเมือง ชนชั้นระหว่างประเทศ พัฒนาแล้ว และประเทศด้อยพัฒนา

2. ระบบเศรษฐกิจใหม่ (New Economy)

2.1 ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy-KBE) เน้นนวัตกรรมทุกด้าน

2.2 ระบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (change-based economy) การเคลื่อนตัวเปลี่ยนแปลงของแหล่งทุน ทรัพยากรบุคคล และเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เต็มที่และหลายครั้งคลาดไม่ถึง จนเกิดวิกฤติในระดับโลก ระดับภูมิภาค ระดับชาติ ระดับองค์กรบริษัท

2.3 ระบบเศรษฐกิจที่เน้นคุณภาพคน (Human-based economy) การพัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง มีเป้าหมายและคุณภาพคือ หัวใจของการสร้างความแข็งแกร่ง และสร้างภูมิคุ้มกัน

นอกจากการพัฒนาด้านความรู้ เทคโนโลยี ทักษะและระบบคุณค่า คุณธรรมแล้ว ยังต้องเน้นดุลยภาพระหว่างคนกับธรรมชาติด้วย

2.4 ระบบเศรษฐกิจเก่าและระบบเศรษฐกิจใหม่เกี่ยว-ข้องและสัมพันธ์กันอยู่เสมอ สมดุล หรือขัดแย้ง จึงเป็นประเด็นหลักของการบริหารจัดการ

3. การเปลี่ยนแปลง คือ ธรรมชาติของสรรพสิ่ง

3.1 พืชและสัตว์ทุกเผ่าพันธุ์ ต้องเปลี่ยนแปลงปรับตัว เพื่อสร้างความเหมาะสมและสมดุลกับสิ่งแวดล้อมและเพื่อความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์

หากปรับตัวไม่ได้ก็สูญพันธุ์

การปรับตัวเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพ โดยวิธีธรรมชาติย่อมต้องการเวลา หากไม่ทันกาล ก็สูญพันธุ์ได้เช่นกัน

บทเรียน : ต้องปรับตัวอยู่เสมอ

ต้องปรับให้ทันเวลา

3.2 ในวงการธุรกิจ ปลาใหญ่ย่อมกินปลาเล็ก

ธุรกิจยักษ์ภูธร ย่อมแพ้ยักษ์ธุรกิจยักษ์เมืองกรุง และธุรกิจยักษ์เมืองกรุง ย่อมแพ้ยักษ์ธุรกิจยักษ์ข้ามชาติ

บทเรียน : ต้องมีระบบเตือนภัยว่ายักษ์ใดกำลังมา

ต้องรีบหาทางปรับตัว

3.3 ความรู้และเทคโนโลยีพัฒนาใหม่อยู่ตลอดเวลา ความรู้และเทคโนโลยีที่ล้าหลังย่อมแข่งสู้ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ไม่ได้เลย

ยาและเวชภัณฑ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้น และทดแทนกันเรื่อยมา ยกเว้นยาและเวชภัณฑ์น้อยชนิดมากที่มีคุณสมบัติสมบูรณ์ในตัวเองและยังไม่มียาใหม่ หรือเวชภัณฑ์ใหม่ที่ดีกว่ามาทดแทน

บทเรียน : ต้องพัฒนาตนเองให้เหมาะสมและ
สมบูรณ์ที่สุด
ต้องพร้อมที่จะแข่งขันได้

4. ยุทธศาสตร์ในการบริหารองค์กรในสภาวะการเปลี่ยนแปลง

4.1 องค์กรต้องมีปรัชญาหรืออุดมการณ์หลัก เพื่อเป็นเป้าหมายทิศทางให้แก่ทุกภาคส่วนในองค์กร เดินทางไปในทิศทางเดียวกัน องค์กรที่ไม่มีปรัชญาหรืออุดมการณ์ ก็เปรียบเสมือนเรือที่ปราศจากหางเสือ

4.2 องค์กรต้องมีกลไกแยกฝ่ายนโยบาย และฝ่ายปฏิบัติขององค์กร

ฝ่ายนโยบายต้องยึดปรัชญาหรืออุดมการณ์ไว้ให้มั่น แล้วกำหนดนโยบายหลัก ที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น รวมทั้งการกำหนดแผนพัฒนาองค์กร ทั้งระยะยาว ระยะกลาง และระยะสั้น

แผน และนโยบายต้องทบทวนอยู่เสมอ การปรับแผนและนโยบายต้องมาจากการวิเคราะห์และความจำเป็นขององค์กร

การเฝ้าติดตามการบริหารของฝ่ายปฏิบัติเป็น
สิ่งจำเป็น รวมทั้งการประเมินผล ในแต่ละแผนด้วย

4.3 ฝ่ายปฏิบัติต้องกำหนดกลยุทธ์ศาสตร์ให้สอดคล้อง
กับแผนและนโยบายจากฝ่ายนโยบาย

4.4 องค์กรต้องมีระบบข้อมูลข่าวสารที่มีประสิทธิภาพ
และทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งการวิเคราะห์ ติดตามสถานะ
แวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น

- การประเมินสถานะแวดล้อมภายในวงการธุรกิจ
เดียวกันและธุรกิจประเภทอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อองค์กร
- การประเมินผลกระทบจากนโยบายสาธารณะ
- การกำหนดแผนยุทธศาสตร์ใหม่ๆ จากนโยบาย
ใหม่ ๆ หรือเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง

4.5 องค์กรต้องมีระบบความรับผิดชอบต่อผลประกอบ
การในด้านต่างๆ ดังนี้

- ประสิทธิภาพการบริหารองค์กร
- จำนวนและคุณภาพของผลผลิต
- ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน

4.6 ระบบคุณภาพเป็นความจำเป็นในทุกประเภทของ
งานองค์กร ทั้งระบบคุณภาพที่เป็นเงื่อนไขภายนอกและระบบ
คุณภาพที่องค์กรนำมาปฏิบัติเอง

4.7 องค์กรต้องมีแผนและนโยบายในการพัฒนาคนทุกระดับในองค์กร อย่างสม่ำเสมอ

- การพัฒนาทุกอย่างเริ่มที่คน
- การปรับเปลี่ยนทุกอย่างเริ่มที่คน

4.8 องค์กรต้องมีฝ่ายรับผิดชอบในการวิจัย และพัฒนาผลผลิตหลักขององค์กร

- ผลผลิตที่ดีเยี่ยมในวันนี้ อาจเป็นรองในวันหน้าก็ได้
- ถ้าไม่ศึกษาปรับปรุง ก็อยู่ไม่ได้นาน

๐๐๐

ติดใจใจใจ

๐๐

ในคนปกติที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วนนั้น ความคิด
 บงการคำพูดและการกระทำ บางคนคิดเร็ว บางคนคิดช้า

บางเรื่องควรคิดเร็ว แต่บางเรื่องก็ควรคิดช้าๆ อย่างไรก็ตาม
 ดี ความคิดรอบคอบ ถือว่าเป็นประโยชน์ ความคิดรอบคอบ
 คือ คิดทั่ว คิดถ้วนถี่ และรวมทั้งคิดเชื่อมโยงด้วย ประโยชน์คือ
 ทำให้ไม่เผลอเรอ หรือพลาดพลั้งโดยง่าย เข้าเกณฑ์ของความ
 ไม่ประมาท

ส่วน ความคิดถูกต้อง ต้องอาศัยขั้นตอนกลั่นกรอง
 ด้วยว่าปัจจุบันนี้เราทุกคนต้องประสบกับข้อมูล ข่าวสาร
 ความรู้ ความเห็นมากมาย ทั้งจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ จาก
 การอ่าน จากการพบปะพูดคุยกัน การที่จะได้มาซึ่งความคิด
 ถูกต้องนั้น ควรจะได้

- (1) กรองให้ได้ว่าอันใดเป็นจริง อันใดเป็นเท็จ
- (2) เมื่อได้ข้อความจริงแล้ว จึงแยกต่อว่าอันใด
 สำคัญ อันใดไม่สำคัญ
- (3) ส่วนที่สำคัญนั้น เามาแยกว่าอันใดเกี่ยวข้องกับ
 อันใดไม่เกี่ยวข้อง

สรุปคือ ความคิดถูกต้อง หมายถึง ความคิดที่เป็น
 จริง สำคัญและเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรากำลังใคร่ครวญอยู่หรือ

กระทำอยู่ ยอมรับว่าขั้นตอนกลั่นกรองแต่ละขั้นตอนไม่ง่ายเลย ยิ่งความคิดถูกต้องมากเท่าไร ความผิดพลาดก็น้อยเท่านั้น

สำหรับความคิดเที่ยงธรรมนั้น หมายถึง ความคิดที่เป็นอิสระ เป็นกลาง ไม่ลำเอียง มีมาตรฐานเดียวไม่ว่าผู้คิด (หรือผู้ตัดสินใจ) จะได้หรือเสียประโยชน์ก็มีได้นำมาคำนึงด้วยความคิดเที่ยงธรรมเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคนที่ต้องการจะเห็นสังคมเที่ยงธรรม สังคมโปร่งใส และสังคมเสมอภาค

ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คือ ความคิดใหม่ เป็นเหตุเป็นผล มีระบบ และมีเป้าหมายในทางสร้างสรรค์

ที่จริงทั้ง ความคิดรอบคอบ ความคิดถูกต้อง ความคิดเที่ยงธรรม และ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นทักษะวิธีคิดเป็นส่วนที่เราเรียกว่า “คิดเป็น” รวมกับความคิดที่มีคุณธรรมและศีลธรรมกำกับที่เราเรียกว่า “คิดดี” ควรที่จะได้นำไปฝึกฝนกับเด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ทั่วไป เพื่อเป็นพื้นฐานแห่งความคิดของทุกคน

ส่วน “ความคิดไกลตัว” เป็นกลุ่มความคิดหลากหลายที่แยกเอา “อึดตา” ออกไปเสียจากกระบวนการนึกคิดให้แยก “ความเห็นแก่ตัว-หรืออึดตา” ออกไปให้มากที่สุด หรือให้เหลือน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

ตัวอย่างของ “ความคิดไกลตัว” มีดังนี้

1. ความคิดรู้จักคุณท่าน (กตัญญู) และคิดสนองคุณท่าน (กตเวทิตา)

- พระคุณของแผ่นดิน-ชาติ-พระมหากษัตริย์
- พระคุณของพระศาสนา
- พระคุณของบิดามารดา และญาติทั้งหลาย
- พระคุณของครูบาอาจารย์
- พระคุณของสถาบันที่ทำให้เรามีโอกาสประกอบสัมมาอาชีพะ

ผู้ถึงพร้อมด้วยความคิดเช่นนี้ถือว่าเป็นผู้เจริญ ผู้คนชื่นชมยกย่อง และอยากช่วยเหลือเกื้อกูล

2. ความคิดถึงประโยชน์สาธารณะ ประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์ของสถาบันองค์กร

เมื่อส่วนรวมดี ส่วนตัวของทุกคนก็พลอยดีไปด้วย

3. ความคิดที่จะช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือผู้เจ็บไข้ หรือผู้อ่อนแอกว่า โดยไม่หวังผลตอบแทน

ความเมตตากรุณาที่ไม่หวังสิ่งตอบแทนย่อมนำมาความสุขความชื่นใจที่แท้จริง มาให้แก่ผู้ปฏิบัติเรียกว่า “ได้บุญ” ทันตาเห็นที่เดียว

4. ความคิดที่จะรักษาระเบียบบวินัยของชุมชน หรือ
องค์กร

ความมีวินัยเป็นกรอบในการควบคุมตนเอง
เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ของสังคม ขององค์กร หรือของงาน
เพื่อประโยชน์แก่มวลสมาชิก และเพื่อให้ส่วนรวมเคลื่อนไปได้
อย่างสันติสุข

5. ความคิดดีต่อผู้อื่น มองส่วนดีของเขา หวังดีต่อเขา
เช่นนี้จะทำให้อุปสรรคหมดไป ปัญหาเบาบางลงไป

6. ความคิดที่ยึดผู้รับบริการเป็นสำคัญ
หมอและพยาบาลยึดผู้ป่วยเป็นสำคัญ
ครูบาอาจารย์ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
หากเป็นเช่นนี้ ภารกิจการย่อมบรรลุผล บรรลุเป้าหมาย

7. ความคิดที่เชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน แล้วคาดการณ์
ในอนาคต เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อทำวันนี้ให้ดี
ที่สุด และเตรียมรับมือกับอนาคตได้พร้อมที่สุด

8. ความคิดใคร่ครวญถึงพระราชจริยวัตรของ
พระบาทสมเด็จพระบรมราชชนก และสมเด็จพระบรมราชชนนี

- ทรงคิดถึงแผ่นดินไทย
- ทรงคิดถึงพระศาสนา
- ทรงคิดถึงอนาคตของประเทศ อนาคต ของ

การแพทย์ สาธารณสุข ทันตแพทย์พยาบาลไทย

- ทรงคิดถึงผู้เจ็บป่วยด้วยโรคพยาธิต่าง ๆ
- ทรงคิดถึงนักเรียนที่ด้อยโอกาส
- ทรงคิดถึงประชาชนที่ยากไร้ชายขอบ

ทั้งสองพระองค์ทรงงานเพื่อผู้อื่นตลอดพระชนม์ชีพ
โดยมิได้ทรงเห็นแก่พระองค์เองเลย ทรงเป็นตัวอย่างที่วิเศษ
ที่สุดของ “ความคิดไกลตัว”

บรรณานุกรม

เกษม วัฒนชัย. “กระบวนการเรียนรู้”. เอกสารประกอบการ

บรรยายเรื่อง “การศึกษา พัฒนาสมอง” ณ ห้องประชุม “ศาสตราจารย์ประสพ รัตนากร” สถาบันประสาทวิทยา. วันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2544.

..... . เอกสารประกอบการปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “การ ปฏิรูป การศึกษา : ผู้เรียนได้อะไร” จัดโดย มหาวิทยาลัยพายัพ ณ ห้องประชุม อี.ซี. คอร์ท อาคารโสมสวัสดิ์ มหาวิทยาลัย พายัพ เขตแก้วนครรัฐ เชียงใหม่. วันที่ 8 กันยายน 2544.

..... . เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง “อาชีวศึกษา ไทย : การสร้างงานในมิติใหม่” จัดโดยภาควิชา อาชีว ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ณ โรงแรม อิมิตี กรีนฮิลล์ จังหวัดเชียงใหม่. วันที่ 7 กันยายน 2544.

..... . “เอกภาพการอุดมศึกษาไทย 2545” เอกสาร ประกอบการบรรยายในการสัมมนาเรื่อง ความหลากหลาย ของอุดมศึกษา จัดโดยทบวงมหาวิทยาลัยและกระทรวง ศึกษาธิการ. ณ โรงแรมปรีนส์พาลาเซอ กทม. วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2544.

..... . “การปฏิรูปการศึกษาคืออนาคตของชาติ” บทความใน หนังสือครบรอบ 40 ปี ของโรงเรียนสันติราษฎร์บริหาร ธุรกิจ. วันที่ 28 มกราคม 2545.

..... . เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษเรื่อง “สังคมใหม่ เศรษฐกิจใหม่กับการปรับตัว” ในการประชุมนิเทศน์ศึกษา

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต โครงการวิทยาลัยบัณฑิต
ศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (กทม.) ณ อาคาร
กรุงเทพประกันภัย กรุงเทพมหานคร. วันที่ 22 กันยายน
พ.ศ. 2544.

..... “คิดให้ไกลตัว” เอกสารประกอบการบรรยายเนื่องใน
โอกาสงานวันมหิดลของโรงพยาบาลแมคคอร์มิค มูลนิธิ
แห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่. วันที่
21 กันยายน พ.ศ. 2544.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. เรื่อง “ปัญหาและแนวทางการ
พัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียนของเขตการ
ศึกษา 11” วารสารสภาวิจัยแห่งชาติ 33(1) พ.ศ.
2544. หน้า 91-106..

Kimondollo,P.M., “Understanding the Dynamics of Teaching-
Learning Interactions.” Journal of Education 28(1).
Faculty of Education, Chiang-Mai University, 2001.
pp. 110-126.

๐๐๐

ดณ:พู้จ้ดก้า

๐๐

- ที่ปรึกษา

ดร. รุ่ง

แก้วแดง

ดร.นงราม

เศรษฐพานิช

- ประสานการดำเนินงานและจัดทำรูปเล่ม

นางสาวสมปอง

สมญาติ

นางสาวธัญลักษณ์

ภูกัน

นางสาวทัศนีย์

นุชนา

